

Kraftutbygging i verna vassdrag

Reglar, sakshandsaming og viktige vurderingstema

Stortinget vedtok i februar 2005 at det i verna vassdrag kan gjevast løyve til bygging av mini- og mikrokraftverk, det vil seie kraftverk med effekt på mindre enn 1 MW (3 MW i Bjerkreims-vassdraget). Vassressurslova gjev likevel klare avgrensingar for kraftutbygging i dei verna vassdraga. Føresetnaden for å gje løyve er at verneverdiane ikkje vert dårlegare. NVE kan avslå søknader utan ytterlegare handsaming av omsyn til verneverdiane. Ein føresetnad for løyve vil normalt vere at vassdraget også etter utbygging har ei variert og romsleg vassføring.

Stortinget si endring av reglane i 2005

Tidlegare vart planar om kraftutbygging i verna vassdrag berre vurdert i forhold til om tiltaket var konsesjonspliktig etter vassressurslova eller ikkje. Dersom tiltaket var konsesjonspliktig, tillot ein ikkje utbygging. Ved handsaminga av supplementinga av Verneplan for vassdrag i februar 2005 vedtok Stortinget at det kan gjevast konsesjon til bygging av kraftverk med installert effekt inntil 1 MW. Det var fleire grunnar til dette:

- Mini- og mikrokraftverk har ofte avgrensa, lokale verknader

- Konsesjonshandsaming inneber ei grundigare behandling som vil føre til at saka blir betre opplyst i forhold til verdiane i vassdraget og verknadene av tiltaket

- Når det vert gjeve løyve, vil det også kunne settast vilkår til utbygginga som kan ta i vare omsynet til verneinteressene, og vassdragsstyresmakta vil kunne følgje opp anlegget både i anleggs- og driftsfasen

Bjerkreimsvassdraget i Rogaland er unntakte frå den generelle regelen om at det berre kan gjevast konsesjon til mini- og mikrokraftverk. Det kan for dette vassdraget gjevast løyve til kraftverk med installert effekt på inntil 3 MW. Elles gjeld dei same føresetnadene som for andre verna vassdrag.

Føresetnader for å kunne gje løyve

Stortinget sin føresetnad for at det skal kunne gjevast løyve til mini- og mikrokraftverk er at verneverdiane ikkje vert svekka. Dette er i samsvar med føresegnene om verna vassdrag i kapittel 5 i vassressurslova. Særleg er paragrafane 34 og 35 av betydning. I desse paragrafane går det fram at:

- Alle planar om kraftutbygging i verna vassdrag skal meldast til NVE

- Det kan berre gjevast løyve til nye kraftverk dersom det ikkje går ut over verneverdiane. Dersom det vert gjeve løyve, skal det gjerast greie for korleis dette vil verke inn på verneverdiane, og

kvifor dette ikkje har vore avgjerande for vedtaket

- NVE kan utan ytterlegare sakshandsaming avslå ein søknad om konsesjon med tilvising til verneverdiane.

Det er i første omgang søkjaren sitt ansvar å synleggjere at ei utbygging ikkje vil verke inn på verneverdiane i vassdraget.

Sakshandsaming

Dersom nokon ønskjer å byggje kraftverk i eit verna vassdrag skal ein først vurdere om utbygginga er konsesjonspliktig etter vassressurslova. Dersom allmenne interesser ikkje blir nemneverdig råka og NVE vedtek at det ikkje trengst løyve etter vassressurslova, må saka avklarast i kommunen etter reglane i plan- og bygningslova. Dette gjeld både i forhold til arealplan for det aktuelle området og med omsyn til byggjeløyve.

Ved melding til NVE med spørsmål om å få avgjort konsesjonsplikta bør ein bruke eit skjema som er utarbeidd for dette. Dette vil forenkla og effektivisere sakshandsaminga, og sikre at NVE får alle nødvendige opplysningar. Førespurnad om konsesjonspliktutvurdering skal rettast til NVE sitt regionkontor.

Dersom NVE allereie på dette stadiet meiner at tiltaket openbart vil vere i strid med verneinteressene og at det truleg vil bli gjeve avslag på ein eventuell søknad, vil det bli gjeve melding om dette i vedtaket om konsesjonsplikt.

Når ei planlagd utbygging er vurdert å vere konsesjonspliktig, er det viktig at søkjar skaffar til vege flest moglege opplysningar om natur- og miljøforhold og brukarinteresser. Vi tilrår at det vert utarbeidd ein eigen miljørapport. Dei regionale miljøvernstyresmaktene er sentrale når det gjeld å hjelpe til med opplysningar om verneverdiane i vassdraga. Kommunane har også ein del opplysningar om verneverdiane, særleg der det er gjennomført kommunal kartlegging av biologisk mangfald og andre lokalt viktige område eller førekomstar, som for dømes friluftsområde.

Når det ligg føre eit gjennomarbeidd søknadsutkast, vil NVE gjere ei førebels vurdering av verknaden tiltaket har på verneverdiane. Dersom tiltaket openbart er i strid med verneverdiane i vassdraget, vil NVE avslå søknaden med heimel i vassressurslova utan vidare handsaming, jf. §§ 34 tredje ledd og 35 fyrste ledd pkt. 5 og 8. Dersom tiltaket ikkje openbart er i strid med verneverdiane, eller dersom det er tvil om dette, vil NVE gje ei tilbakemelding på søknadsutkastet saman med ei vurdering av eventuelle behov for supplerande utgreiingar eller undersøkingar.

Når søknaden held ein tilfredsstillande kvalitet med omsyn til form og innhald, vert søknaden sendt på høyring.

Viktige vurderingstema ved kraftutbygging i verna vassdrag

Dei ulike vassdraga i Verneplan for vassdrag er vald ut på grunnlag av ulike kriterium eller kombinasjon av slike, til dømes fordi dei har spesielle særtrekk eller verdiar knytt til landskap eller biologisk mangfald, fordi det er knytt sterke friluftslivs- eller andre brukarinteresser til dei, eller fordi dei er typiske for eit område. Skildringane av vassdraga i utgreiingane til verneplanen er generelle og beskriv ikkje alltid verneverdiane i det spesifikke utbyggingsområdet. Området kan likevel vere viktige for verneverdien knytt til vassdragssystemet som heilskap.

Felles for mange av vassdraga i verneplanen er at det urørte preget er viktig. Verknadene som ei utbygging vil ha på verdien knytt til vassdraget og vassdragsstrekninga sitt urørte preg, må derfor vurderast nøye. Med inngrep meiner ein både påverknad av vassføring, inntaksanlegg, røyrgate, vegar og andre anlegg.

Også summen av verknadene av fleire inngrep som kvar for seg kanskje er avgrensa, kan gå så mykje ut over verneverdiane at utbygging ikkje kan tillatast. Dette kan gjelde i forhold til den samla belastninga som utbygging vil ha på enkelte naturtypar, i forhold til verknader på landskapet, og i forhold til særpreget til eit område. Der det er fleire søknader i same vassdrag, vil dei om moglege verte behandla og vurdert samla.

NVE meiner vidare at tørrlegging av verna vassdrag ikkje er sameineleg med vassdragsvernet. Der det kan vere aktuelt å gje løyve til utbygging, vil NVE legge vekt på at strekninga som skal byggjast ut, framleis skal vere eit naturelement med ei romsleg og varierende vassføring. Det vil innebære at slukeevna til kraftverket og minstevassføring på den aktuelle strekninga i planen må dimensjonast i forhold til dette. Då det kan vere stor variasjon mellom vassdrag, kan det vere vanskeleg å gje generelle, presise råd for storleiken på desse forholda. Slukeevna til kraftverket bør vanlegvis vere ein del mindre enn middelvassføringa på utbyggingsstrekninga. Mange utbyggingar vert planlagde med ein installert effekt tilsvarande øvre grense for kva det kan gjevast løyve til. NVE vil tilrå at det i slike tilfelle vert presentert alternative utbyggingsløyser, eller vert gjeve vurderingar av moglege alternative plasseringar av inntak og kraftstasjon. Desse vurderingane bør, i tillegg til utbyggingsøkonomi, relaterast til verneverdiane i vassdraget.

Norges vassdrags- og energidirektorat

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er eit direktorat under Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landet sine vass- og energiresursar.

NVE skal sikre ei heilskapleg og miljøvenleg forvaltning av vassdraga, fremje ei effektiv kraftomsetjing og kostnadseffektive energisystem og medverke til ein effektiv energibruk. NVE har ei sentral rolle i vernebuinga mot flaum og vassdragsulukker og leiar det nasjonale vernebuingsarbeidet i kraftforsyninga.

NVE er engasjert i FoU og internasjonalt samarbeid innafor sine fagområde. NVE er nasjonal faginstusjon for hydrologi.

Hovudkontor:

Middelthungst. 29 Telefon: 22 95 95 95,
Postboks 5091, Telefaks: 22 95 90 00
Majorstua 0301 Oslo Internett: www.nve.no

Regionkontor

Region Midt-Norge (RM)

Trekanten,
Vestre Rosten 81,
7075 Tiller
Tlf: 72 89 65 50,
Faks: 72 89 65 51
E-post: rm@nve.no

Region Nord (RN)

Kongensgate 14-18,
P.boks 394, 8505 Narvik
Tlf: 76 92 33 50,
Faks: 76 92 33 51
E-post: rn@nve.no

Region Vest (RV)

Naustdalsvn. 1b,
P.boks 53, 6801 Førde
Tlf: 57 83 36 50,
Faks: 57 83 36 51
E-post: rv@nve.no

Region Aust (RØ)

Vangsvæien 73,
P.boks 4223,
2307 Hamar
Tlf: 62 53 63 50,
Faks: 62 53 63 51
E-post: ro@nve.no

Region Sør (RS)

Anton Jenssens gt. 5
Postboks 2124,
3103 Tønsberg
Tlf: 33 37 23 00,
Faks: 33 37 23 05
E-post: rs@nve.no

Fakta

Ansvarleg redaktør:
Kommunikasjonsdirektør
Sverre Sivertsen, ssi@nve.no

Fagansvarleg: Lars Midttun,
lami@nve.no

Layout: Rune Stubrud

Trykk: NVEs kopisenter

Opplag: -